

Małgorzata Bańkowska

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa
im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu
e-mail: m.bankowska@bu.pwz.kalisz.pl

[Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Książka, prasa, radio, film i biblioteki w kształtowa- niu dziedzictwa kulturowego II Rzeczypospolitej” (Warszawa, 8–9 maja 2018)

DOI: <http://dx.doi.org/10.18778/0860-7435.27.11>

W dniach 8–9 maja 2018 r. odbyła się w Warszawie Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Książka, prasa, radio, film i biblioteki w kształtowaniu dziedzictwa kulturowego II Rzeczypospolitej” zorganizowana z okazji 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości¹. Organizatorami jubileuszowej konferencji byli: Katedra Książki i Historii Mediów Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego, Oddział Warszawski Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego (PTB OW), Polskie Bractwo Kawalerów Gutenberga (PBKG) oraz Biblioteka Narodowa (BN). Konferencja została objęta patronatem honorowym Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Nad poziomem naukowym wydarzenia czuwało 17 członków Rady Naukowej, w tym z Francji i Litwy. Ranga wydarzenia i jego interdyscyplinarny charakter zgromadziły liczne grono naukowców reprezen-

---

¹ Obok stulecia odzyskania niepodległości konferencją uczczono także 170. rocznicę utworzenia Biblioteki Polskiej w Paryżu oraz 150. rocznicę wystawienia przez Muzeum Polskie w Rapperswilu Kolumny Barskiej.

tujących różnorodnie dyscypliny badawcze. Udział zgłosiło 91 prelegentów (historyków, bibliologów, bibliotekoznawców, prasoznawców i kulturoznawców) reprezentujących 34 uczelnie, instytucje naukowo-badawcze oraz instytucje kultury z Polski, Białorusi, Litwy, Ukrainy i Stanów Zjednoczonych. Do udziału w towarzyszącej konferencji Kongresie Książki zaproszono 19 przedstawicieli świata książki oraz profesji z nią związanych.

Ryc. 1. Oficjalny plakat konferencji

The poster features four vintage-style book covers at the top: 'ELEKTRITRADIO', 'NAJMIERNIEJSZY PRZYJACIEL', 'DZWIĘKOWO-SPIEWNY' (with 'UPADŁY ANIOŁ' below it), and 'KSIĄŻNICA ATLAS'. Below the covers, the text reads: 'Katedra Książki i Historii Mediów Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego | Polskie Towarzystwo Bibliologiczne Oddział Warszawski | Polskie Bractwo Kawalerów Gutenberga | Biblioteka Narodowa'. It then says 'ZAPRASZAJĄ NA:' followed by the conference title 'MIĘDZYNARODOWĄ KONFERENCJĘ NAUKOWĄ Książka, prasa, radio, film i biblioteki w kształtowaniu dziedzictwa kulturowego II Rzeczypospolitej'. The dates '8-9 maja 2018 r.' and location 'Wydział Dziennikarstwa Informacji i Bibliologii Uniwersytet Warszawski ul. Bednarska 2/4' are in a red box. Below, it says 'ORAZ NA: Kongres Książki Promocja Książki Wydawnictwa i Dystrybucja Książka w Poligrafii' with a logo. At the bottom, it lists 'PATRONAT HONOROWY' (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego) and 'PATRONI MEZALNI' (ZADANIA MIŁOŚLIWIEC, studia, KAMPUS, tv, POLIGRAFIKA, ŚWIAT POLIGRAFI, DZWIĘKOWO-SPIEWNY, DZWIĘKOWO-SPIEWNY, DZWIĘKOWO-SPIEWNY, DZWIĘKOWO-SPIEWNY).

Źródło: https://instytutksiazki.pl/files/cache/f/4/_thumb_920x518_f4ec444ec64dec77c8a28a989fa9807f1525422380.jpg

Międzynarodowa Konferencja Naukowa...

Inauguracja konferencji miała miejsce w siedzibie Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego przy ulicy Bednarzkiej 2/4. W drugim dniu konferencji obrady przeniesiono do siedziby Katedry Książki i Historii Mediów przy ulicy Nowy Świat 69. Oficjalnego otwarcia konferencji dokonali: dziekan Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii UW prof. dr hab. Janusz Adamowski, kierownik Katedry Książki i Historii Mediów UW dr hab. Jacek Puchalski, kanclerz PBKG Jacek Kuśmierczyk, dyrektor BN dr Tomasz Makowski oraz Prezes Zarządu PTB OW i sekretarz konferencji dr Mikołaj Ochmański.

Ryc. 2. Jacek Kuśmierczyk, kanclerz Polskiego Bractwa Kawalerów Gutenberga

Źródło: <https://www.facebook.com/644717469002709/photos/pb.644717469002709.-2207520000.1542103283./1108984262576025/?type=3&theater>

W sesji plenarnej (8 maja), podzielonej na dwie części, wygłoszono jedenaście z dwunastu przewidzianych w programie referatów. Tematyka sesji oscylowała wokół historii książki i kultury. Część przedpołudniową, w miejsce nieobecnego dyrektora Departamentu Dziedzictwa Kulturowego MKiDN Jacka Millera, referatem *Polski rynek książki* otworzyli: prof. dr hab. Dariusz Kuźmina (Uniwersytet Warszawski) i Piotr Dobrołęcki (redaktor „Magazynu Literackiego Książki”). Referenci zwrócili uwagę na znaczenie książki i prasy w zachowaniu polskości w okresie zaborów oraz wskazali na główne tendencje rozwojowe współczesnego rynku wydawniczego.

Ryc. 3. Dr Tomasz Makowski, dyrektor Biblioteki Narodowej

Źródło: <https://www.wdib.uw.edu.pl/studenci/1764-relacja-z-miedzynarodowej-konferencji-naukowej-ksiazka-prasa-radio-film-i-biblioteki-w-kszaltowaniu-dziedzictwa-kulturowego-ii-rzeczypospolitej>

Dzieje księżnicy narodowej od 1747 do 1945 roku oraz tragizm losów polskich zbiorów narodowych przedstawił dr Tomasz Makowski (Biblioteka Narodowa) w referacie *Biblioteka Narodowa powoływana trzy razy*. Mocną puentą wystąpienia było przypomnienie, że dwumilionowym obiektem biblioteki cyfrowej POLONA została fotografia urny z prochami książek ze zbiorów Biblioteki Narodowej. Przedmiotem wystąpienia kolejnego prelegenta sesji plenarnej dr. hab. Jacka Puchalskiego (Uniwersytet Warszawski) był stan badań nad bibliotekarstwem okresu zaborów i pierwszych lat niepodległości. Badacz w wystąpieniu *Bibliotekarstwo polskie od zaborów do II Rzeczypospolitej – przegląd badań* nawiązał m.in. do działalności Instytutu Naukowego Badania

Komunizmu w Warszawie. O funkcjach książki i instytucji wydawniczych okresu powojennego w perspektywie socjologicznej i kulturowej mówiła natomiast dr hab. Anna Guca (Uniwersytet Jagielloński) w referacie *Rola książki i jej instytucji w podtrzymywaniu więzi międzyzaborowych w II połowie XX wieku*. Pierwszą część sesji plenarnej zakończył dr hab. Robert Kotowski (Uniwersytet Warszawski) referatem o roli muzeów w kształtowaniu tożsamości narodowej oraz ich znaczeniu dla rozwoju kultury, nauki i edukacji w okresie zaborów².

Część popołudniową sesji plenarnej zdominowały wystąpienia dotyczące wczesnego okresu powojennego, poświęcone działaniom wydawniczym i bibliotekarskim podejmowanym w trudnej rzeczywistości PRL-u. W problematykę powojennego bibliotekarstwa wprowadził uczestników konferencji prof. Andrzej Mężyński (Uniwersytet Wrocławski, *Prof. emer.*) prezentacją *Co nam zostało z tych lat? Dziedzictwo bibliotekarskie II RP w PRL*. Autor wskazał na ideologiczne podłoże fałszowania przez władze komunistyczne polskiej myśli bibliologicznej lat 20. i 30. XX w. O działaniach mających na celu zabezpieczenie księgozbiorów porzuconych mówił z kolei dr hab. Ryszard Nowicki (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego) – w referacie *Ochrona dziedzictwa piśmienniczego II Rzeczypospolitej po II wojnie światowej*³. Referent przypominał wysiłki środowisk bibliotekarskich podejmowane bezpośrednio po zakończeniu II wojny światowej w celu ochrony i uporządkowania księgozbiorów porzuconych. Wystąpienie stało się przedmiotem ożywionej dyskusji. Motyw indoktrynacji politycznej i fałszowania obrazu produkcji wydawniczej II RP przez władze powojenne podjął prof. Dariusz Jarosz (Polska Akademia Nauk) w wystąpieniu *Reinterpretacja tradycji II RP jako element ideologizacji polityki wobec książki w Polsce lat 1944–1956*. Prelegent omówił działania mające na celu zniekształcanie obrazu przedwojennej produkcji wydawniczej i wskazał na potrzebę dalszych badań nad uwarunkowaniami politycznymi i społecznymi procesów bibliologicznych w latach komunizmu. Dopelnieniem przeglądu działalności bibliotekarskiej i wydawniczej w okresie wojennym i wczesnych latach powojennych były referaty wygłoszone przez prof. Rafała Habielskiego (Uniwersytet Warszawski), prof. Oskara S. Czarnika oraz

---

² Referat: *O służeniu prawdzie – czyli rola muzeów w Polsce u progu niepodległości*.

³ Zabezpieczenia i restytucji książek i dóbr kultury dotyczyły także wygłoszone w panelu trzecim referaty: mgr Hanny Łaskarzewskiej *Losy zbiorów polskich od Wielkiej Wojny do traktatu ryskiego*, mgr Urszuli Grunwald (Archiwum Państwowe w Warszawie) *Restytucja Biblioteki Archiwum Miejskiego w Warszawie i znaczenie w kształtowaniu dziedzictwa dokumentacyjnego Warszawy*, mgr Jolanty Czerzniewskiej (Uniwersytet Warszawski) *Kolekcja Stanisława Kostki hrabiego Potockiego w świetle dyskusji nad rewindykacją uniwersyteckiego Gabinetu Rycin z Petersburga w II RP: główne problemy*.

dr. hab. Zdzisława Gębolysia (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego). W tematykę piśmiennictwa emigracyjnego i jego znaczenia dla podtrzymania tożsamości narodowej po 1939 r. oraz umacniania idei patriotyzmu wprowadził uczestników konferencji prof. Rafał Habielski referatem *Dziedzictwo niepodległości w piśmiennictwie emigracyjnym*. Natomiast prof. Oskar St. Czarnik w wystąpieniu *Polska wytwórczość książkowa na obczyźnie w latach 1939–50. Obraz statystyczny i geograficzny* z głębokim pietyzmem dokonał wnikliwej analizy statystycznej polskiej działalności wydawniczej na powojennym szlaku żołnierzy Armii gen. Andersa. Z kolei dr hab. Zdzisław Gębolys omówił w złożonej perspektywie politycznej powstanie i rozwój bibliografii śląskiej⁴.

Sesję plenarną zakończyła burzliwa dyskusja na temat powojennego życiorysu Józefa Grycza.

W dziewięciu sesjach panelowych (8–9 maja) wygłoszonych zostało 68 z przewidzianych w programie 75 referatów. Z racji charakteru niniejszego opracowania oraz zainteresowań autorki omówienie wystąpień panelowych ograniczono do tematów związanych z historią prasy okresu dwudziestolecia międzywojennego oraz lat okupacji. Pozostałe referaty prezentuje zestawienie bibliograficzne zamieszczone na końcu artykułu⁵.

W czterech zróżnicowanych tematycznie panelach, podczas pierwszego i drugiego dnia konferencji, wygłoszonych zostało osiemnaście referatów poświęconych problematyce prasy międzywojnia, w tym jej politycznym konotacjom oraz znaczeniu dla rozwoju kultury i nauki polskiej.

Złożoność relacji polsko-ukraińskich w kontekście inicjatyw prasowych okresu dwudziestolecia międzywojennego przedstawił dr hab. Marcin Chelminiak (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski) w referacie *Koncepcje geopolityczne na łamach „Biuletynu Polsko-Ukraińskiego”*. Prelegent dokonując analizy zawartości treściowej propilsudczykowskiego periodyku, wydawanego w latach 1932–1939 i finansowanego przez wywiad wojskowy, przedstawił zasadnicze koncepcje polityczne prezentowane na jego łamach, w tym idee prometeizmu. Idee społeczno-kulturalne propagowane za pośrednictwem prasy były natomiast przedmiotem wystąpienia przygotowanego przez dr hab. Magdalenę Przybysz-Stawską (Uniwersytet Łódzki) wspólnie z dr Małgorzatą Bańkowską (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego). Autorki w przeprowadzonej analizie zatytułowanej: „*Odnowa*”, „*Osnovy Literackie*”, „*Wymiary*” (1938–1939): *wybory literackie orężem w budo-*

---

⁴ Referat: *Bibliografia kontynuacja polityki innymi środkami, czy też stanem zawieszania „broni”. Bibliografia śląska na przełomie XIX i XX wieku (do 1945 roku) z polskiej, niemieckiej i czeskiej perspektywy*.

⁵ Streszczenia wszystkich zgłoszonych referatów organizatorzy udostępniłi w *Księdze abstraktów* oraz zapowiedzieli wydanie materiałów pokonferencyjnych.

waniu odrodzonej Ojczyzny? wykazały, że łódzkie periodyki literackie i literacko-społeczne lat 30. ubiegłego stulecia za pośrednictwem propagowanej literatury kreowały wizję silnej i suwerennej Polski. Pisma te, nie kryjąc sympatii dla Marszałka Józefa Piłsudskiego, umiejętnie łączyły program ideowy z literackim i odegrały istotną rolę w kształtowaniu świadomości politycznej i kulturalnej młodej, robotniczej Łodzi. Z kolei *Obraz Łodzi na łamach jidiszonego dziennika „Folksblat” (1917-1921)* przedstawiła mgr Anna Łagodzińska-Pietras (Uniwersytet Jagielloński). Autorka skoncentrowała się na procesach społecznych i gospodarczych wielokulturowego miasta, w którym mniejszość żydowska odkrywała istotną rolę. Temat aktywności kulturalnej mniejszości narodowych (Białorusinów, Litwinów, Niemców, Rosjan, Ukraińców i Żydów) podjął także dr hab. Dariusz Matelski (Uniwersytet im. Adama) w wystąpieniu *Rola książki, prasy i bibliotek mniejszości narodowych w kształtowaniu dziedzictwa kulturowego II Rzeczypospolitej*. Problematyki regionalnej i badań źródłowych, szeroko prezentowanych podczas konferencji, dotyczył referat autorstwa dr Bogumily Warzęchowskiej (Uniwersytet Śląski) pt. *„Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku” źródłem do badań życia kulturalnego na Górnym Śląsku*. Autorka zwróciła uwagę na znaczenie prasy w dokumentowaniu procesów społecznych, gospodarczych i kulturowych Śląska. O złotym okresie filozofii polskiej, pozostając w kręgu zagadnień związanych z kulturotwórczą rolą prasy międzywojennej, mówiła dr Agnieszka Łuszek (Uniwersytet Wrocławski) w prezentacji zatytułowanej: *Czasopiśmiennictwo filozoficzne w okresie międzywojennym*. Referentka omawiając wydawane w Warszawie, Krakowie oraz we Lwowie czasopisma: „Kwartalnik Filozoficzny”, „Przegląd Filozoficzny”, „Ruch Filozoficzny”, „Studia Philosophica”, zaznaczyła ich rolę w konsolidowaniu środowiska naukowego i propagowaniu głównych nurtów współczesnej filozofii polskiej.

W wystąpieniach konferencyjnych wiele miejsca poświęcono czasopismom dla dzieci i młodzieży. Do ich wychowawczej i kulturotwórczej funkcji nawiązała dr Katarzyna Zielińska (Uniwersytet Warszawski) w referacie *Pokolenie wolności. Postęp i nowoczesność w polskich czasopismach dla dzieci i młodzieży w okresie dwudziestolecia międzywojennego*. Autorka odwołując się do tekstów publikowanych w czasopismach „Moje Pisemko”, „Płomyczek”, „Płomyk” oraz „Świat Dziewcząt” nakreśliła propagowany w dwudziestoleciu styl życia, osadzony na potrzebie samodzielności oraz otwartości na zdobycze nauki i techniki.

O inicjatywach prasowych młodzieży związanej z obozem narodowym mówił natomiast mgr Mateusz Kofin (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II) w wystąpieniu *„Słowo – pismo poświęcone zagadnieniom życia narodowego, a w szczególności sprawom młodego pokolenia” – zapomniany głos warszawskiej młodzieży*

narodowej. Wychowanie patriotyczne za pośrednictwem prasy krajoznawczej było tematem prezentacji przygotowanej przez dr hab. Katarzynę Taluć (Uniwersytet Śląski) pt. *Krajobraz w służbie patriotyzmu. Czasopisma krajoznawczo-turystyczne jako narzędzie wychowania patriotycznego w II Rzeczypospolitej*. Referentka zwróciła uwagę na wykorzystanie idei ruchu turystycznego w kształtowaniu postaw obywatelskich młodzieży i dorosłych. W podobnym kontekście próbę analizy prasy kobiecej podjęła mgr Magdalena Bagińska (Uniwersytet Gdański) w referacie *Turystyka i krajoznawstwo jako narzędzia kształtowania postaw patriotycznych w niepodległej Polsce w świetle polskich czasopism kobiecych okresu międzywojennego*. Z kolei motywy sportowe obecne w prasie, a także w literaturze i filmie przedstawił dr Michał Mazurkiewicz (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) w wystąpieniu *Sportowe fascynacje II Rzeczypospolitej – książka, prasa, film*. Autor, przywołując konkretne przykłady, zwrócił uwagę na kulturotwórczą i aktywizującą rolę sportu. Oryginalne studium socjologiczne teatru ludowego działającego na przełomie XIX i XX wieku zaprezentowali: dr Monika Wąsik i dr Piotr Olkusz (Uniwersytet Łódzki)⁶. Badacze, analizując zawartość treściową periodyków teatralnych, postawili interesującą tezę, że teatr amatorski i społeczny, adresowany do ludu (wiejskiego i robotniczego) pełnił nie tylko funkcję kulturotwórczą, ale kreował też nowe wizje społeczne.

Serię wystąpień poświęconych prasie emigracyjnej rozpoczęła pierwszego dnia konferencji dr hab. Iwona Pugacewicz (Uniwersytet Warszawski) referatem *Wkład drugiego pokolenia Wielkiej Emigracji w uprawomocnienie polskiej kultury na Zachodzie*. Prelegentka, omawiając rolę francuskiej Polonii w umacnianiu polskiej świadomości narodowej, nawiązała do wydawanego przez Stowarzyszenie Absolwentów Szkoły Polskiej w Paryżu i wiernego ideom narodowo-wyzwoleńczym czasopisma „Bulletin polonais littéraire, scientifique et artistique”.

Podczas drugiego dnia konferencji prasie emigracyjnej okresu wojny poświęcone były dwa wystąpienia. O polskiej działalności prasowej na szlaku Armii gen. Wł. Andersa na przykładzie „Gazety Polskiej” mówił dr hab. Jacek Pietrzak (Uniwersytet Łódzki)⁷. Natomiast dr Anna Szwed-Walczak (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej) przedstawiła koncepcje polityczne prezentowane na łamach „Myśli Narodowej”, pisma Polskiego Stronnictwa Narodo-

---

⁶ W referacie *Teatr jako metafora państwa – „Poradnik Teatrów i Chórów Włociańskich” i „Teatr Ludowy”*.

⁷ Referat: *Jerozolimska „Gazeta Polska” (1941–1947) i jej środowisko. Z dziejów polskiej prasy nychodźczej na Bliskim Wschodzie*.

wego w Londynie⁸. *Prasa jako narzędzie zdobywania władzy przez komunistów. Język artykułów i odezwy Wandy Wasilewskiej* był przedmiotem wystąpienia przygotowanego przez dr Marzenę Formę (Akademia im. Jana Długosza). Prelegentka w barwny sposób przedstawiła postać Wasilewskiej dokonując analizy językoznawczej jej propagandowych przemówień i artykułów prasowych.

W prezentowanych podczas konferencji analizach prasoznawczych nie zabrakło także problematyki religioznawczej. Na znaczenie czasopism katolickich w kształtowaniu kultury młodego państwa wskazał mgr lic. rzym. Maciej Zaborski (Uniwersytet Opolski). Prelegent, w referacie „*Gość Niedzielny*” – *polski tygodnik katolicki diecezji katowickiej oraz jego rola w kształtowaniu kultury II Rzeczypospolitej*, przedstawił początki i rozwój jednego z najważniejszych i najdłużej ukazujących się periodyków katolickich. O prasie katolickiej tego okresu i jej prekursorach (ks. Ignacy Kłopotowski, św. Maksymilian Maria Kolbe) mówiła także mgr Marlena Rolnik (Uniwersytet Śląski) w wystąpieniu *Media katolickie jako znak polskości w dwudziestoleciu międzywojennym*.

Wszystkie sesje panelowe zakończyły się dyskusjami obfitującymi w cenne glosy ekspertów reprezentujących różne specjalności naukowe. Podjęte polemiki stanowiły także okazję do wymiany refleksji naukowych, odsłaniając tym samym nowe perspektywy i obszary badawcze.

Obradom konferencyjnym podczas dwóch dni towarzyszył Kongres Książki podzielony na trzy panele tematyczne: „Promocja Książki”, „Wydawnictwa i Dystrybucja” oraz „Książka w Poligrafii”. Do udziału w Kongresie organizatorzy zaprosili liczne grono teoretyków i praktyków, wśród których znaleźli się przedstawiciele świata nauki, organizacji związanych z książką oraz wydawcy, drukarze i przedstawiciele firm poligraficznych. Podczas dyskusji panelowych zaprezentowano wiele interesujących i oryginalnych rozwiązań związanych z procesem tworzenia książki na wszystkich jego etapach. Nie brakło także propozycji uwzględniających zarówno najnowsze osiągnięcia techniki, jak tworzenie tekstów literackich przy wykorzystaniu sztucznej inteligencji, czy równoległe w czasie publikowanie książek w różnych formach edytorskich (kodeks, ebook, audiobook). Pod adresem organizatorów należy skierować wyrazy uznania za stworzenie przestrzeni dającej możliwości twórczej, świeżej i nieograniczonej rutyną wymiany poglądów na temat przyszłości książki.

Konferencja zakończyła się we wczesnych godzinach popołudniowych podsumowaniami przeprowadzonymi w czterech odrębnych sesjach tematycznych. Pewnego rodzaju mankamentem był brak całościowego podsumowania i oficjalnego zakończenia tak ważnej, jubileuszowej konferencji. Szkoda

---

⁸ W referacie: *Wizja Polski niepodległej w „Myśli Polskiej” – organie prasowym Stronnictwa Narodowego na emigracji*.

także, że organizatorzy nie zadbali o wzmocnienie jej rocznicowego wizerunku i nie nawiązali w oprawie graficznej do symboliki i kolorystyki narodowej. Była to jednak z pewnością najpoważniejsza impreza bibliologiczna 2018 roku, wpisująca się złotymi zgłoskami w ogólnopolskie obchody setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. W perspektywie naukowej była ona bez wątpienia cennym doświadczeniem zarówno dla dojrzałych naukowców, jak i adeptów nauki, którzy licznie zasilili grono uczestników. Fakt ten pozwala mieć nadzieję na rozwój myśli prasoznawczej i bibliologicznej w czasach trudnych dla humanistyki.

Ryc. 4. Uczestnicy jubileuszowej konferencji

Źródło: <https://www.wdib.uw.edu.pl/studenci/1764-relacja-z-miedzynarodowej-konferencji-naukowej-ksiazka-prasa-radio-film-i-biblioteki-w-kszaltowaniu-dziedzictwa-kulturowego-ii-rzeczypospolitej>

Zestawienie referatów wygłoszonych w sesjach panelowych (z wyłączeniem omówionych w artykule)

1. Andrysiak Ewa (Uniwersytet Łódzki), *Biblioteki w systemie powiatowej oświaty pozaszkolnej w okresie międzywojennym. Na przykładzie powiatu kaliskiego i tureckiego.*
2. Banaszek Karina (Uniwersytet Śląski), *Filmowe adaptacje literatury jako przestrzeń tożsamości i uniwersum wspólnoty polskiej. Sienkiewicz i inni... w kulturze II RP.*
3. Biesaga Monika (Uniwersytet Jagielloński), *Żydowskie biblioteki publiczne w II Rzeczypospolitej.*
4. Bodo Marlena (Uniwersytet Jagielloński), *Żydowskie Księgi Pamięci a dziedzictwo II Rzeczypospolitej.*
5. Buczek Katarzyna (Uniwersytet Warszawski), *Nie tylko biblioteka. Dziedzictwo Gimnazjum/Liceum Wołyńskiego w Krzemieńcu w latach II Rzeczypospolitej i obecnie.*
6. Bujko Anna, Baran Scholastyka (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie), *„Przegląd Weterynaryjny” jako wyraz polskiego środowiska naukowego pod zaborami (nie tylko o weterynarii).*
7. Czerzniewska Jolanta (Uniwersytet Warszawski), *Kolekcja Stanisława Kostki brabiego Potockiego w świetle dyskusji nad rewindykacją uniwersyteckiego Gabinetu Rycin z Petersburga w II RP: główne problemy.*
8. Dragońska Urszula (Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie), *Gabinet Rycin Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie w dwudziestolecu międzywojennym – jego rola i wpływ kulturotwórczy.*
9. Dutkowska Maria (Uniwersytet Warszawski), *Działalność edytorska historyków lwowskich w dziedzinie średniowiecznej i nowożytnej historii Kościoła, prawa i sejmików, miast i drukarstwa.*
10. Dymmel Anna (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), *Książka historyczna w księgozbiorach ziemiańskich jako narzędzie kształtowania polskiej tożsamości w XIX w. (na przykładzie ziemiaństwa lubelskiego).*
11. Florczak Ilona (Uniwersytet Łódzki), *W obronie praw i interesów narodowych – „Straż Polska”(1908–1914).*
12. Fluda-Krokos Agnieszka (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie), *„Zbiory polskie” Edwarda Chwalenika jako źródło do badań ekslibrisu.*
13. Gołda Agnieszka (Uniwersytet Śląski), *Statystyka księgozawczą w II Rzeczypospolitej w świetle wypowiedzi teoretycznych.*
14. Grabowska Dorota (Uniwersytet Warszawski), *Ujednolicanie zasad katalogowania zbiorów bibliotecznych w II Rzeczypospolitej.*
15. Gruchala Irena (Uniwersytet Jagielloński), *W oczekiwaniu na Niepodległą – działalność kolekcjonerska Heleny Dąbczańskiej.*
16. Grunwald Urszula (Archiwum Państwowe w Warszawie), *Restytucja Biblioteki Archiwum Miejskiego w Warszawie i znaczenie w kształtowaniu dziedzictwa dokumentacyjnego Warszawy.*

17. Herden Elżbieta (Uniwersytet Wrocławski), *Trwałość i trwanie. Dorobek bibliografii II Rzeczypospolitej jako polskie dziedzictwo kulturowe*.
18. Jabłonowski Marek (Uniwersytet Warszawski), *Polski Związek Wydawców Dzienników i Czasopism (1926–1939) w świetle zasobów Archiwum Akt Nowych w Warszawie*.
19. Kacprzak Marta (Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie), *Jak w XIX wieku pisarze staropolscy walczyli o niepodległość – czyli o roli XIX-wiecznych edycji piśmiennictwa politycznego z XVI i XVII wieku w kształtowaniu polskiego dziedzictwa kulturowego przed 1918 rokiem*.
20. Kofin Krzysztof (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie), *Plagiat Wincentego Rzymowskiego członka Polskiej Akademii Literatury zdemaskowany przez Jana Mosdorfa*.
21. Krajewska Anna (Biblioteka Narodowa), *Obraz walki o niepodległość i granice w publikacjach i rękopisach przechowywanych w BN*.
22. Krupa Barbara (Stanford University), *Roy Publishers – kontynuacja działalności warszawskiego wydawnictwa „Rój” w Nowym Jorku, 1941–1960*.
23. Kubicka Joanna (Uniwersytet Warszawski), *Uwalnianie wiedzy. Rola książki w procesie demokratyzacji społecznej*.
24. Łaskarzewska Hanna, *Losy zbiorów polskich od Wielkiej Wojny do traktatu ryskiego*.
25. Maślak-Maciejewska Alicja (Uniwersytet Jagielloński), *Biblioteki i czytelnie krakowskich Żydów „postępnych”*.
26. Matczuk Alicja (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), *„Ocalić od zapomnienia”, czyli o pracach bibliograficznych w okresie okupacji*.
27. Michalska-Bracha Lidia (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), *Wystawiennictwo i muzealnictwo niepodległościowe w przestrzeni kulturowej Lwowa w okresie II Rzeczypospolitej*.
28. Nastulczyk Tomasz (Uniwersytet Jagielloński), *Co zostało po zacytanych edycjach? Zasoby bibliotek lokalnych i zagranicznych jako fundament badań nad polskimi publikacjami masonymi i popularnymi z drugiej połowy XIX stulecia (na przykładzie wybranych publikacji dydaktycznych)*.
29. Nowakowska Monika (Katolicki Uniwersytet Lubelski), *Księgozbiory prywatne w Bibliotece KUL w okresie II Rzeczypospolitej*.
30. Nowosielska Elżbieta (Polska Akademia Nauk), *Zaginione czasopisma galicyjskie z lat 1865–1918*.
31. Ochmański Mikołaj (Uniwersytet Warszawski), *Media społecznościone jako narzędzia budowania tożsamości Polaków na obczyźnie*.
32. Olaszek Jan (Instytut Pamięci Narodowej), *Dziedzictwo II Rzeczypospolitej w publikacjach II obiegu w PRL*.
33. Pawłowicz Weronika (Biblioteka Śląska w Katowicach), *„Chciewicz na wydawnictwa z zakresu przyrodoznawstwa”. Lwowski nauczyciel Jan Smetański i fragment jego kolekcji w Bibliotece Śląskiej w Katowicach*.
34. Pieróg Elżbieta (Biblioteka Sejmowa), *Biblioteka Sejmowa w okresie międzywojennym (1919–1939)*.

35. Pietrzykiewicz Dorota (Uniwersytet Warszawski), *Rewindykowane dziedzictwo kulturowe w II Rzeczypospolitej*.
36. Prymak-Sawic Agnieszka (Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. H. Łopacińskiego w Lublinie), *Józef Piłsudski w wydawnictwach lubelskich okresu II Rzeczypospolitej (kreacja – propaganda – legenda)*.
37. Redlarski Paweł (Miejska Biblioteka Publiczna im. Aleksandra Janty-Polczyńskiego w Tucholi), *Kształtowanie tożsamości polskiej w okresie zaborów oraz umacnianie świadomości narodowej w okresie II Rzeczypospolitej na przykładzie Towarzystwa Czytelni Ludowych w powiecie tucholskim*.
38. Sanojca Karol (Uniwersytet Wrocławski), *Biblioteki szkolne gimnazjów lwowskich w okresie międzywojennym*.
39. Seroka Katarzyna (Uniwersytet Warszawski), *Z Honfleur do Lwowa – losy księgozbioru Witolda Kazimierza Czartoryskiego w 20-leciu międzywojennym*.
40. Siess-Krzyszkowski Stanisław (Uniwersytet Jagielloński), *Ewangelicki katechizm krakowski wydany przez Macieja Wirszbięte a katechizmy Stanisława Sudrowskiego i Jana Zygrowskiego*.
41. Sluka Nadzeya (Narodowa Akademia Nauk Białorusi), *Naked eye: memoirs and diaries as historical source material for the history of Belarusian periodicals in the Second Polish Republic*.
42. Staniów Bogumiła (Uniwersytet Wrocławski), *Literatura obca dla dzieci i młodzieży w II Rzeczypospolitej*.
43. Tobera Marek (Uniwersytet Warszawski), *Związek Księgarzy Polskich 1945–1950. Dziedzictwo – eksperyment – kres*.
44. Wakulowska Klaudia (Polska Akademia Nauk), *Kalendarze galicyjskie jako narzędzie kształtowania dziedzictwa i tożsamości narodu polskiego*.
45. Walecki Waclaw (Uniwersytet Jagielloński), *Ukończona staropolska Elektroniczna Baza Bibliografii Estreicherów (EBBE) jako narzędzie badawcze w humanistyce*.
46. Wasilewska Agnieszka (Uniwersytet Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Warszawie), *Dziedziczenie polskości w dorobku literackim pisarzy zakazanych przez władze PRL – Antoniego Ferdynanda Ossendowskiego i Ferdynanda Goetla*.
47. Wojtyński Maciej (Uniwersytet Warszawski), *Telewizja w Polsce 1918–1953*.
48. Zając Michał (Uniwersytet Warszawski), *Motywy wojny w polskich ilustracjach do książek dla dzieci 1918–2018*.
49. Zawisza Anita (Uniwersytet Warszawski), *Adolf Dymśza – czy wartość nieskałana?*
50. Znajomski Artur (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), *Pokłosie bibliograficzne uroczystości patriotycznych organizowanych na ziemiach polskich w okresie zaborów*.